

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ВЧЕННЯ

УДК 811.133.1'37'42

DOI 10.35433/philology.1 (94).2021.58-67

ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРУКТУРНИХ ТИПІВ ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ (П. ДЕ МАРБЕФА, В. ВУАТЮРА, К. ДЕ МАЛЬВІЛЯ ТА М. ДЕ СКЮДЕРІ)

Ю. М. Гурмак*, І. М. Ключінінська**

У статті розкрито сутність текстотвірних аспектів структурних типів вторинної номінації у французьких поетичних текстах, описано естетичні напрями розвитку французької культури XVII століття. Зроблено припущення, що у французькій літературі періоду Преціозності в основі вторинної номінативної діяльності покладено когнітивні механізми пізнання тогочасних реалій буття та їхню стилізація в художньому мовленні авторів зазначеної епохи. Для розкриття когнітивно-прагматичних механізмів вторинних номенів на позначення об'єктів дійсності, відображених у французькій преціозній літературі, було розроблено комплексну методикку, яка виявилась ефективною для визначення структурно-семантичних типів вторинної номінації з їхніми різновидами та продуктивністю в поетичних творах П'єра де Марбефа, Венсана Вуатюра, Клода де Мальвіля, Мадлен де Скюдері. Установлено новий критерій виділення структурних та семантичних типів вторинних одиниць, зумовлений належністю вторинних номенів до граматичного чи лексико-семантичного рівня мови. До структурних типів вторинної номінації віднесено граматичний прийом повторення слів, словосполучень чи синтагм (займенниковий, іменниковий, прикметниковий, прислівниковий, дієслівний (простий, комплексний), пропозитивний типи, які класифіковано за такими видами: точний, неточний, концептуальний, дивергентний, асоціативний та нульовий). До семантичних типів зараховано стилістичну анафору, метафору (оголошену/експліцитну, пряму/чисту, розгорнуту, пропорційну, мертву, контекстуальну), метонімію та перифраз. Також подано лексичний аналіз конкретних типів вторинних номенів, як-от іменникових, займенникових, прикметникових, дієслівних анафор та їхніх різновидів, у

* к.філол.н., викладач кафедри філології та перекладу
(Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Івано-Франківського національного технічного
університету нафти і газу)
juliaklu2004@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4265-6246

** доцент кафедри філології та перекладу
(Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Івано-Франківського національного технічного
університету нафти і газу)
irynaklyufinska@yahoo.fr
ORCID: 0000-0003-2872-8557

поезіях найяскравіших представників періоду Преціозності. З'ясовано функції та мету вживання досліджуваних засобів зазначеними авторами.

Ключові слова: вторинна номінація, вторинний номен, анафора, преціозний художній стиль.

FUNCTIONING OF STRUCTURAL TYPES OF SECONDARY NOMINATION IN FRENCH POETIC TEXTS (PIERRE DE MARBEUF, VINCENT VOITURE, CLAUDE DE MALLEVILLE, MADELEINE DE SCUDÉRY)

Gurmak Yu. M., Klyufinska I. M.

The research deals with the essence of text-forming aspects of structural types of secondary nomination in French poetic texts. The aesthetic directions of development of French culture of the XVII century are described. It is assumed that in the French literature of the period of Preciosity in the basis of secondary nominative activity rest cognitive mechanisms of knowledge of contemporary realities and their styling in art speech of the authors of the mentioned times. For the disclosure of cognitive-pragmatic mechanisms of secondary nomens to denote objects of reality, displayed in French precious literature, a comprehensive methodology has been developed that was proved effective in determination of structural-semantic types of secondary nomination with their varieties and performance in the works of Pierre de Marbeuf, Vincent Voiture, Claude de Malleville, Madeleine de Scudéry. A new criterion for the typification of secondary units according to their belonging to the grammatical or lexical-semantic level of the language has been proposed. Structural types of secondary nomination (grammatical anaphora) relate to the grammatical process of repetition of a word, phrase, or syntagm using a secondary nomen (anaphora). Pronoun, noun, adjectival, adverbial, verbal (simple, complex) and propositional structural types of secondary nomens are traced out. They are classified into such kinds as exact, inexact, conceptual, divergent, associative and zero ones. The semantic types of the secondary nomination are united by the common principle of creation: associative thinking and expressive-figurative content. Among them stand out the stylistic anaphora, metaphor (announced/explicit, direct/pure, developed, proportional, dead, contextual), metonymy and periphrasis.

A lexical analysis of specific types of secondary nouns, such as nouns, pronouns, adjectives, verb anaphors and their varieties in the poetry of the brightest representatives of the Precision period is also presented. The functions and purpose of the use of the studied means by the mentioned authors are clarified.

Keywords: secondary nomination, secondary nomen, anaphora, precious artistic style.

Постановка наукової проблеми. У XVII столітті у Франції співіснували два естетичні напрями: естетика розуму й величі та естетика вишуканості й радості. Поети-преціозники дотримувалися другої концепції, яка визначала форми, теми та стиль їхніх творів. А. Адам зауважує, що тогочасні літератори застосовували два терміни щодо поезії: галантна та кокетлива [3: 277]. Преціозною її почали називати пізніше. Тому в різних джерелах, які описують чи аналізують французькі поетичні твори XVII століття, поряд із

термінами «преціозний», «преціозність» часто трапляються визначення «галантний», «галантність». Однак обидва номени позначають світську елегантність, надзвичайну ввічливість у поведінці та мовленні, делікатність почуттів, гостроту розуму та дотепність. Ця нова для свого часу галантна поезія активно практикується у всіх преціозних салонах. Хоча варто зазначити, що мода на "галантність" не була зовсім новою. Ще в XVI столітті в Італії та Іспанії існували гуртки, учасники яких сповідували

галантний стиль життя, мислення та висловлення. Там зародилося галантне суспільство. Трохи пізніше цей стиль поширився й у Франції, особливо в часи правління Генріха III. Громадянські релігійні війни призупинили його розквіт, однак із появою преціозних салонів мода на галантність відродилася та досягла свого апогею.

Ця галантна поезія має чіткі характеристики. Вона є сучасною для своєї епохи, відображає спосіб життя галантного французького суспільства, передає актуальні на той час почуття. Її мета – зачарувати читача. Вона не має бути величною, а цікавою, захопливою. Написана передусім для дам із "хорошого, вищого товариства", ця поезія спрямована їх розважити та схвилювати. Преціозна (галантна) поезія – це здебільшого гра, іноді вишукана, іноді хитромудра, але завжди елегантна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця тема вже була об'єктом досліджень таких науковців, як В. Б. Бурбело, А. Адам, Р. Бре, Ж. Дебю-Брідель, Р. Дюшен, І. Ленді-Уйон та інших, однак дуже мало робіт присвячено аналізу саме структурних типів вторинної номінації у французьких преціозних поетичних текстах.

Мета дослідження полягає у встановленні та систематизації структурних і семантичних типів вторинних номенів у французьких поетичних творах періоду Преціозності XVI–XVII ст. таких авторів, як П. де Марбеф, В. Вуатюр, К. де Мальвіль та М. де Скюдери.

Методи дослідження зумовлені метою та специфікою мовного матеріалу. У роботі використано комплексну методикау із залученням як загальнонаукових (систематизація, спостереження, зіставлення, опис, узагальнення), так і власне лінгвістичних методів. Структурний метод у поєднанні з інтерпретаційним та компонентним аналізом використано для з'ясування

структурних типів вторинної номінації в поетичних текстах французької преціозної літератури. У дослідженні семантичних типів вторинної номінації в поетичних текстах авторів-преціозників завдяки компонентному аналізу визначено, у яких саме рядках, строфах та їхніх частинах ужито вторинні номені. Завдяки міфологічній інтерпретації витрактовано образи, запозичені з античної міфології (у сонетах П'єра де Марбефа, Венсана Вуатюра, Клода де Мальвіля). У межах комплексного стилістичного аналізу розглянуто різні стилістичні фігури, які слугують для акцентування уваги на семантичних типах вторинної номінації.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У статті простежено, що преціозні поети вміло поєднували різні типи вторинної номінації. У досліджуваному матеріалі серед структурних типів найпоширенішими є іменникові та дієслівні анафори.

Структурні типи вторинної номінації в сонеті П'єра де Марбефа «*À Philis*» («*Et la mer et l'amour*»). П'єр де Марбеф побудував свій сонет «*À Philis*» [5] на зіставленні двох образів – моря й кохання, кожен із яких представлений низкою іменникових вторинних номенів. Серед них трапляються точні та неточні анафори. До точних належить п'ятиразове повторення іменника «*la mer*» (у рядках 1, 2, 4, 9), триразове повторення слова «*l'eau*» в однині (у рядках 10, 11, 12) та один раз у множині («*les eaux*» у рядку 5), яке водночас є неточним вторинним номеном до «*la mer*», семиразове повторення іменникової лексики «*l'amour*» (у рядках 1, 2, 3, 4, 7, 10, 13, лише в рядку 13 означений артикль «*l'*» замінено на присвійний прикметник «*ton*») та триразове повторення іменника «*feu*» (у рядках 10, 11, 14), який одночасно є неточною анафорою до «*l'amour*». Усі ці повтори використано без зміни

форми чи значення. Такі часті вживання одних і тих самих слів не є випадковими чи наслідком браку синонімів, вони застосовані зі спеціальною метою – створити звуковий гіпнотичний ефект (ураховуючи подібність звучання зазначених одиниць), "зачарувати" слухача мелодійністю та переплетінням однакових і співзвучних лексем. Цю своєрідну гру слів, засоби її створення та когнітивно-прагматичні результати її сприйняття проаналізуємо далі.

До ряду неточних іменникових анафор, які належать до лексичного поля слова «*la mer*», зараховано також іменникове словосполучення «*la mer de mes larmes*» (рядок 14). Ми вважаємо його однією цілою одиницею та не розділяємо на окремі номени «*la mer*» і «*mes larmes*», тому що воно представляє один гіперболізований образ великої кількості страждань, "пролитих сліз" через почуття кохання.

До ряду неточних іменникових анафор, які належать до лексичного поля слова «*l'amour*», класифіковано також іменникове словосполучення «*un brasier amoureux*» (рядок 12). Зауважимо, що воно є вторинним номеном до «*l'amour*» опосередковано через іншу неточну анафору – «*le feu*», до якої це словосполучення є синонімічним.

Цікавою є дивергентна анафора в рядку 9, виражена іменниковим словосполученням «*la mer de l'amour*», та її вторинний номен «*sa mère*» в рядку 10. Ці анафоричні номени належать саме до дивергентного типу, адже перифрастично позначають давньогрецьку богиню кохання Афродіту, яка, за міфологією, народилась із морської піни, однак антецедента до цієї анафори в сонеті немає. Читач тлумачить цей образ, опираючись на власні знання та контекст.

Також імпліцитно можна виділити вторинний номен, яким автор позначає свою кохану. Він

завуальований у словосполученні «*ton amour*», який класифіковано як нульову анафору, з опертям на те, що це єдина згадка та єдине звертання ліричного героя до тієї, до кого він відчуває таке сильне й водночас стражденне почуття.

Наступним поширеним типом є дієслівний, зокрема комплексний. П'єр де Марбеф слідує преціозним традиціям і часто застосовує вишукані дієслівні словосполучення, замість простих дієслів. Наприклад, у рядку 1 «*Et l'amer et l'amour ont l'amer pour partage*» виділяємо вторинний номен «*avoir pour partage*», ужитий замість дієслова «*partager*». Це словосполучення класифіковано як дієслівний комплексний структурний тип із головним дієсловом «*avoir*». Ще один приклад цього типу відзначаємо в рядку 9 «*La mère de l'amour eut la mer pour berceau*», де виділяємо словосполучення «*avoir pour berceau*». Воно є дієслівною комплексною анафорою, адже замінює дієслово «*naître*».

У сонеті використано також дієслівні комплексні вторинні номени з головним дієсловом «*être*». Наприклад, у рядку 4 «*Car la mer et l'amour ne sont point sans orage*» виділяємо словосполучення «*n'être point sans orage*», яке передає зміст «*être orageux*», а в рядку 8 «*Et tous deux ils seront sans hasard de naufrage*» функціонує комплексна анафора «*être de naufrage*», антецедентом до якої могло би бути дієслово «*naufrager*».

Однак автор не обмежився зазначеними вище двома типами дієслівних комплексних анафор, він застосовував комплексні вторинні номени з іншими дієсловами. Підтвердженням цьому є дієслівне словосполучення «*fournir des armes*», ужите в значенні «*combattre*» в рядку 11 «*Mais l'eau contre ce feu ne peut fournir des armes*».

У тексті сонету багато також простих дієслівних анафор. Оскільки мова йде про поезію з яскраво

змальованими художніми образами, то очевидно, що твір наповнений дієсловами в переносному значенні, а отже, вторинними номенами. Серед них зауважимо «*s'abymer*» у рядку 3, ужите замість «*plonger*»; «*enflamer*», «*brûler*» у рядках 7 і 13, вжиті стосовно почуття кохання в значенні «*passionner*» тощо.

Прикметникові анафори відіграють у сонеті не менш важливу роль, особливо іменниково-прикметниковий тандем «*l'amer*», «*amère*», «*amer*» у рядках 1 і 2. Завдяки своїй співзвучності вони допомагають створити гіпнотичний ефект та наближаються до точних анафор, однак із позиції частин мови та орфографії такими не є. Лише прикметникова пара класифікується як точні вторинні номени, незважаючи на те що вони вжиті в різних родах.

Отже, на прикладі аналізу сонету П'єра де Марбефа доведено, що навіть у невеликому за обсягом тексті застосовано все розмаїття структурних типів вторинної номінації, у чому проявляється вмільсть, кмітливість преціозних поетів та багатство їхнього художнього мовлення.

Структурні типи преціозних вторинних номенів в однойменних сонетах Венсана Вуатюра та Клода де Мальвіля «*La Belle Matineuse*». Венсана Вуатюра вважають зразковим преціозним поетом, який започаткував «новий смак» на галантну поезію [3]. Не менш відомим та вмілим преціозним автором віршів є Клод де Мальвіль. Обидва поети вдалися до своєрідного змагання, написавши кожен свій сонет на досить поширену на той час тему про «Красуню, що встає спозаранку» [4; 7]. Оскільки їхні поетичні доробки є схожими за темою, формою, стилем та образами, то результати їхнього аналізу будуть висвітлені в одному підрозділі, адже структурні типи вторинної номінації, застосовані в

цих сонетах, відповідно, теж є схожими, а іноді навіть однаковими.

Аналогічно до попереднього сонета найпоширенішим структурним типом у зазначених віршах Вуатюра та Мальвіля є іменниковий. Логічно, що, оскільки поезії присвячені коханій авторського «я», то анафоричний ряд на позначення цієї жінки містить найбільшу кількість вторинних номенів. Серед них – однослівні іменники («*la nymphe*» – В. Вуатюр: рядок 5; «*Philis*» – В. Вуатюр: рядки 13 і 14, К. де Мальвіль: рядок 9), та іменникові словосполучення («*la Belle Matineuse*» – заголовок, «*l'astre du jour*» – В. Вуатюр: рядок 14). Зауважимо, що вказане іменникове словосполучення, ужите Венсаном Вуатюром, є подвійною анафорою, адже воно насамперед позначає «*le soleil*» («зірка дня» – «сонце»). Але в контексті сонета автор застосовує його для опису своєї коханої, він порівнює свою фаворитку з найяскравішим світилом дня, тому утворюється ще одна анафорична пара «*l'astre du jour*» – «*Philis*» («зірка дня» – «Філіс»). До іменникових вторинних номенів додається семантично нейтральна займенникова анафора «*elle*», ужита обома поетами (В. Вуатюр: рядки 4, 7, К. де Мальвіль: рядок 13).

Наступним важливим образом в обох поезіях є Сонце, тому анафоричний ряд на позначення цього образу є не менш різноманітним. Зокрема, Клод де Мальвіль вживає іменники «*le Soleil*» (рядок 6), «*ce dieu*» (рядок 7), іменниковий зворот «*sacré flambeau du jour*» (рядок 12) та займенник «*vous*» (рядки 13 і 14). Зазначимо, що іменник «*le soleil*» загалом є первинним, однак у представлених сонетах він ужитий на позначення персоніфікованого бога, тобто його первинне значення модифікувалося, тому класифікуємо його як вторинний номен. В. Вуатюр обмежується іменниками «*le Soleil*» (рядок 9) та «*l'Aurore*» (рядок 13), який

вважаємо контекстною анафорою, адже Аврора – це ім'я богині вранішньої зорі, яка не має безпосереднього стосунку до Сонця, однак у сонеті автор констатує, що Сонце блідне та стає всього-на-всього вранішньою зіркою порівняно із сяйвом його коханої [1]. Щодо займенникових анафор Сонця, то Вуатюр використовує лише одну – особовий займенник – прямий додаток «le» (у рядку 13). Саму ж Аврору В. Вуатюр теж позначає вторинним номеном, а саме іменниковим зворотом «l'Amante de Céphale» (рядок 1), який класифіковано як дивергентну анафору, адже його значення може бути потрактовано лише завдяки обізнаності в давньогрецькій міфології, а експліцитного антецедента в тексті поезії нема (вторинний номен «l'Aurore» в рядку 13 є анафорою до Сонця, як зазначено вище, і не стосується випадку позначення богині вранішньої зірки, названої «l'Amante de Céphale»).

Ще однією дивергентною іменниковою анафорою у сонеті В. Вуатюра є іменниковий зворот «des portes du matin» (рядок 1), вжитий у переносному значенні замість «à l'aube». А у вірші К. де Мальвіля зустрічається іменникова анафора дивергентного типу «les feux de la nuit» (рядок 14), вжита на позначення «les étoiles».

Щодо дієслівного типу, то, зважаючи на те, що в обох сонетах у гіперболізованому тоні змальовано художні образи не реальних персонажів, а персоніфікованих фізичних явищ, очевидно, що більшість дієслів ужито не в прямому (первинному), а в переносному (вторинному) значенні. Тому всі дієслова, ужиті в непрямому значенні, є контекстними дієслівними анафорами. Наприклад, у вірші Вуатюра: «jetait» (у рядку 3 стосовно богині вранішньої зорі, яка розкидала свої золоті та лазурні кольори), «brilla»

(у рядку 6 стосовно коханої жінки авторського «я», яка сяяла своїми принадами), «éclairait» (у рядку 7 стосовно тієї самої фаворитки ліричного героя, яка освітлювала весь Всесвіт), «s'allumaient» (у рядку 12 стосовно хвиль, землі та повітря, які запалювалися навкруги) тощо; натомість у Мальвіля: «régnaît» (у рядку 1 панувала тиша), «ressuscitait» (у рядку 4 вітер Зефір воскрешав квіти), «déployait» (у рядку 5 Аврора розпускала свої золоті коси), «semait» (у рядку 6 вона встеляла рубінами дорогу Сонцю), «être jaloux» (у рядку 12 персоніфіковане Сонце заздрило Філіс, коханій жінці авторського «я»). Окремо звернемо увагу на дієслівні словосполучення, які становлять комплексний анафоричний тип. У поезії Вуатюра в рядку 8 «Et remplissait de feux la rive orientale» функціонує зворот «remplir de feux», який передає значення «éclairer». Цей випадок цікавий тим, що зазначене словосполучення є багаторівневою анафорою. Виділений дієслівний зворот загалом є дієслівною комплексною анафорою, водночас містить іменниковий анафоричний номен «feux», який позначає «lumière». Отже, спостерігаємо анафору в анафорі. У сонеті Мальвіля відзначаємо лише одне дієслівне словосполучення «faire voir», ужите в значенні «montrer» у рядку 11 «Fit voir une lumière et plus vive et plus belle».

Отже, констатуємо, що сонети В. Вуатюра та К. де Мальвіля «La Belle Matineuse» не є багатими на комплексні дієслівні вторинні номени, однак вони наповнені іменниковими, займенниковими та простими дієслівними анафорами, що відображає преціозну манеру художнього стилю.

Структурні типи преціозних вторинних номенів у поемі Мадлен де Скюдери «Placet des amants au Roy contre les voleurs de nuit et les filoux, et la Response des filoux». Поема Мадлен де Скюдери [6] складається з двох частин та написана у формі

листа-звернення до короля спочатку закоханих, а далі – злочинців [2]. Тому художній стиль вірша наближається до епістолярного. Підтвердженням цього є велика кількість займенникових вторинних номенів «*pous, on*», які позначають адресантів (15 уживань для закоханих – у рядках 2, 6, 8, 12–18, 27, 32, 35, 36, 44, і 12 уживань для злочинців – у рядках 52, 53, 55, 57–59, 62, 63, 68, 71, 80, 83) та «*vous*», ужитих на позначення адресата-короля (15 уживань – у рядках 3–6, 29, 38, 40–44, 46, 49, 66, 80).

Окрім займенникових анафор, основні персонажі поеми представлені іменниковими вторинними номенами. Наприклад, образ закоханих змальовано за допомогою іменників «*amants*», який у тексті твору вжито 9 разів (тобто 9 точних анафор у заголовках та рядках 3, 33, 50, 55, 67, 69, 95), «*ames amoureuses*» (рядок 7), «*galant*» (рядок 58), «*maîtresse*» (рядки 58, 86), «*esclaves de l'amour*» (рядок 67), «*coquets*» (рядок 83). Ці вторинні номені мають позитивне семантичне забарвлення та викликають прихильне ставлення читача до зазначених персонажів. Однак у поемі є низка негативно забарвлених іменникових анафор на позначення цих самих «коханців»: «*plaidieurs*» (рядок 64), «*joueurs*» (рядок 64), «*escroqueurs*» (рядки 64, 65), «*courtisans*» (рядок 65). Вони вжиті в другій частині твору, у якій злочинці звинувачують закоханих у штучності їхніх почуттів («*faux amants tout remplis d'artifices*» у рядку 50, «*ils sont pleins d'artifice*» в рядку 93) та неправдивості їхніх слів, а разом і неправомірності їхньої скарги, висловленої в першій частині вірша. Отже, позитивний образ коханців та його сприйняття читачем змінюються.

Щодо іменникових анафор на позначення злочинців, то цю функцію виконують лише два іменники – «*voleurs*» та «*filoux*», кожен із яких

ужито 6 разів (у заголовках та рядках 9, 14, 26, 33, 49, 74, 86, 88, 95), тобто по 6 точних анафор для кожного зазначеного іменникового вторинного номена, які між собою виступають неточними анафорами. Аналогічна ситуація з іменниковими вторинними номенами на позначення короля: іменник «*Roy*» вжито 3 рази, тобто 3 точних анафори (у заголовках та в рядку 66), а субстантив «*Prince*» – 2 рази (у рядках 1 і 47), що становить 2 точні анафори. Між собою «*Roy*» і «*Prince*» функціонують як неточні іменникові вторинні номені. Крім того, вони є дивергентними анафорами, адже написані з великої літери, значить, мова йде не про титул короля/принца загалом, а про конкретну королівську особу. Однак імені короля в тексті вірша не вказано, читач імпліцитно має зрозуміти, до кого саме звернено скаргу. Ще один випадок дивергентної анафори наявний у рядках 66 «*grand ayeul*» та 80 «*un prince charmant*», які є неточними анафорами між собою та позначають попереднього короля Франції, однак якого саме, теж не зазначено в поезії, тобто їхній експліцитний антецедент відсутній.

У поемі є ще два важливих для розповіді образи – це любов та ніч. Образ кохання позначений сімома точними іменниковими анафорами «*amour*» (у рядках 6, 20, 30, 37, 54, 72, 81), а образ ночі – десятьма точними повтореннями іменника «*nuit*» (рядки 7, 12, 19, 25, 30, 53, 68, 75, 85, 90), доповненими іменниковим словосполученням «*ombre du silence*» (рядок 36). Цікавими є два вживання іменникового словосполучення «*se dieu*», які не є точними анафорами між собою. Перше застосування цього сполучення слів у рядку 9 стосується образу ночі та є іменниковою анафорою до «*nuit*». А друге – у рядку 39, ідентичне за формою, має інший вторинний зміст та є анафорою до «*amour*». Отже, автор художньо поєднала образи ночі та кохання,

певною мірою ототожнила їх, надавши їм однакові анафоричні номени.

Активне застосування точних вторинних номенів концентрує увагу читача на змальованих образах (закохані, злочинці, король, любов, ніч) та на основній темі твору (у першій частині – це скарга на те, що злочинці заважають закоханим насолоджуватися своєю любов'ю вночі, а в другій – злочинці звинувачують цих закоханих у несправжності їхніх почуттів). Точні анафори створюють ефект «закарбовування» в пам'яті та сприяють цілісності поеми, особливо враховуючи, що, як ми вже зазначали, вона складається з двох частин.

Іншим типом вторинної номінації в поезії Мадлен де Скюдери є асоціативна анафора. Її першим прикладом є іменник «*placet*», ужитий у заголовку та в рядку 51. Його класифіковано як іменниковий асоціативний тип вторинної номінації, адже він відображає узагальнений зміст першої частини поеми, тобто звернення-скаргу закоханих до короля. Іншою асоціативною анафорою вважаємо іменник «*arrest*» у рядку 94, тому що він є своєрідним визначенням інформації, яка слідує за ним і виражає моральне судження – висновок усієї поеми: «*Un amant qui craint les voleurs Ne merite point de faveurs*». До асоціативних іменникових вторинних номенів зараховуємо також субстантив «*ennui*», записаний у рядку 37, оскільки він підсумовує попередньо перелічені «незручності», створені для закоханих нічними шахраями. Ще один випадок цього структурного типу вторинної номінації фіксуємо в рядку 45: «*Plaisir que rarement les rois peuvent goûter*»: іменник «*plaisir*» передає зміст попередньої фрази (рядок 44) – «*Il fait qu'on aime en vous votre sainte personne*», тобто підкісне

задоволення королів – це любов своїх підданих.

Щодо дієслівного типу вторинної номінації, то за преціозною традицією поетичний доробок Мадлен де Скюдери наповнений дієслівними комплексними анафорами. Серед них найяскравішими є:

– «*ne fuir point les yeux de qn*», ужита замість «*se cacher*» у рядку 14: «*Mais du filou caché l'on ne fuit point les yeux*»;

– «*avoir une escorte*», ужита на позначення «*être accompagné*» в рядку 15: «*Comme on n'ose marcher sans avoir une escorte*»;

– «*se glisser par une fausse porte*», яка в рядку 16 репрезентує значення «*entrer dans une maison de son amant ou amante*»;

– «*faire couler les jours*», використана в рядку 29: «*Ô vous qui dans la paix faites couler nos jours*», замість якої можна було б сказати «*faire vivre*»;

– «*sans respecter plumes, soutane et crosses*», у незвичній для нас формі якої в рядку 61 мається на увазі «*en dehors de toute considération de personne*», та багато інших.

У поемі простежуємо преціозну «моду» на прислівникові анафори. Мадмуазель де Скюдери вживає такі самі прислівники, як Мадам де Лафайєт, із поширеним серед преціозних авторів суфіксом *-ment*: «*impunement*» (рядок 10), «*seulement*» (рядок 21), «*hardiment*» (рядок 87). Як ми вже зазначали, такі прислівникові вторинні номени покликані зробити мовлення преціозників «красивим» та вишуканим.

Наявний у поезії також прислівниковий асоціативний тип вторинної номінації. Він виражений прислівником «*ainsi*» у рядку 79, який концентрує попередньо висловлену в рядках 69–78 розповідь шахраїв про те, якими були «справжні» (на їхню думку) коханці раніше, у попередні століття.

Аналіз поеми Мадлен де Скюдери ще раз підтвердив різноманітність уживання преціозними авторами структурних типів вторинної номінації, їхні віртуозні переплетення та іноді прихований зміст (як у дивергентних анафорах). Також активним виявилось використання асоціативного типу як іменникових, так і прислівникових вторинних номенів. Як майстер слова, Мадлен де Скюдери обрала тактику використання великої кількості точних займенникових та іменникових анафор для акцентування уваги на головних образах та темі поеми.

Висновки й перспективи дослідження. Отже, підсумовуючи дослідження функціонування структурних типів вторинної номінації у французьких поетичних текстах періоду Преціозності, зазначимо, що завдяки широкій гамі вторинних номенів преціозні поети не лише урізноманітнювали свої тексти, а й надавали їм оригінального вишуканого тону, привертати увагу читача чи слухача, а також здійснювали величезний внесок у розвиток французької мови та літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурбело В. Б. Лінгвопоетика французької словесності IX–XVIII ст. Київ: Видавничий центр «Київський університет», 1999. 250 с.
2. Гурмак Ю. М. Лінгвістичне вираження концепту КОХАНОЇ ЖІНКИ у преціозній поезії Венсана Вуатюра та Клода де Мальвіля. *Наукові записки. Серія Філологічні науки (мовознавство)* : зб. наук. праць. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 116. С. 553–557.
3. Гурмак Ю. М. Разнообразие стилистических фигур в процессе формирования вторичных номенов в поэме Мадлен де Скюдери «Жалоба

влюбленных...». *Научная дискуссия: Вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: материалы VIII междунар. заоч. науч.-практ. конф.*, г. Москва, 2013 г. Часть II. Москва: «Международный центр науки и образования», 2013. С. 151–155.

4. Adam A. Autour de Nicolas Foucquet: poésie précieuse ou coquette ou galante? *Cahiers de l'Association internationale des études francaises*. 1970. № 22. pp. 277–284. URL: http://www.persee.fr/doc/caief_0571-2265865_1970_num_22_1_965 (дата звернення 01.10.2020)

5. Bray R. La préciosité et les précieux. Paris: Nathan, 1983. 198 p.

6. Lathuillère R. La langue des précieuses. *Travaux de linguistique et de littéraire*. Strasbourg, 1987. Vol. 25, № 1. pp. 243–269.

7. Malleville C. de La Belle Matineuse. *Sonnets des vieux maistres françois 1520-1670*. Paris: E. Plon, 1882. pp. 147–148.

8. Marbeuf P. de SONNET (Et la mer et l'amour ont l'amer pour partage). *Recueil des vers de Pierre de Marbeuf / Texte établi par A. Héron*. Rouen: Imprimerie Leon Gy, 1897. p. 197.

9. Scudery Madelaine de Placet des amans au roy contre les voleurs de nuit et les filoux, et la Responce des filoux. *Variétés historiques et littéraires / Fournier E*. Paris: P. Jannet, 1855. T. III. pp. 5–11.

10. Voiture V. La Belle Matineuse. *Sonnets des vieux maistres françois 1520–1670*. Paris: E. Plon, 1882. pp. 145–146.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Burbelo V. B. (1999). *Linhvopoetyka frantsuzkoi slovesnosti IX–XVIII st.* [Linguopoetics of French literature of the IX–XVIII c.] Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Kyivskiy universytet». 250 s. [in Ukrainian].
2. Hurmak Yu. M. (2013). *Linhvistychne vyrazhennia kontseptu KOKhANOI ZhINKY u pretsioznii poezii*

Vensana Vuatiura ta Kloda de Malvilia. [Linguistic expression of the concept of the BELOVED WOMAN in the precise poetry of Vincent Vuyatour and Claude de Malville] *Naukovi zapysky. Seriya Filolohichni nauky (movoznavstvo)* : zb. nauk. prats. Kirovohrad RVV KDPU im. V. Vynnychenka. Vyp. 116. S. 553–557. [in Ukrainian].

3. Hurmak Yu. M. (2013). Raznoobrazie stilisticheskikh figur v procresse formirovaniya vtorichnykh nomenov v poëme Madlen de Skyuderi «Zhaloba vlyublennykh...» [A variety of stylistic figures in the process of forming secondary nouns in Madeleine de Scudery's poem «The Complaint of Lovers»]. *Nauchnaya diskussiya: Voprosy filologii, iskusstvovedeniya i kul'turologii : materialy VIII mezhdunar. zaoch. nauch.-prakt. konf., g. Moskva, 2013 g. Chast' II. Moskva: «Mezhdunarodnyj cenzr nauki i obrazovaniya»*. S. 151–155. [in Russia].

4. Adam A. Autour de Nicolas Foucquet: poésie précieuse ou coquette ou galante? *Cahiers de l'Association internationale des études francaises*. 1970. № 22. pp. 277–284. URL: http://www.persee.fr/doc/caief_0571-

2265865_1970_num_22_1_965 (data zwernennja: 01.10.2020) [in France].

5. Bray R. (1983). *La préciosité et les précieux*. Paris: Nathan. 198 p. [in France].

6. Lathuillère R. (1987). *La langue des précieuses*. Travaux de linguistique et de littéraire. Strasbourg. Vol. 25, № 1. pp. 243–269. [in France].

7. Malleville C. (1882). de *La Belle Matineuse. Sonnets des vieux maistres françois 1520-1670*. – Paris: E. Plon. pp. 147–148. [in France].

8. Marbeuf P. (1897). de *SONNET (Et la mer et l'amour ont l'amer pour partage)*. Recueil des vers de Pierre de Marbeuf / Texte établi par A. Héron. Rouen: Imprimerie Leon Gy. p. 197. [in France].

9. Scudery Madelaine (1855). de *Placet des amans au roy contre les voleurs de nuit et les filoux, et la Response des filoux*. Variétés historiques et littéraires / Fournier E. Paris : P. Jannet. T. III. pp. 5–11. [in France].

10. Voiture V. (1882). *La Belle Matineuse. Sonnets des vieux maistres françois 1520–1670*. Paris: E. Plon. pp. 145–146. [in France].

Стаття надійшла до редколегії: 10.05.2021

Схвалено до друку: 07.06.2021